

"54. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2020"

Osnovna šola Janka Padežnika Maribor,

Iztokova 6, 2000 Maribor

VPLIV FORMALNEGA IN NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA NA POKLICNO KARIERO

Raziskovalno področje: SOCIOLOGIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

Mentorici:

Petra Lebar Kac

Mojca Rojc

Avtorici:

Lia Ketiš

Katja Lekš

Maribor, 2020

KAZALO

POVZETEK.....	3
ZAHVALA	4
1 UVOD.....	5
1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge.....	6
1.2 Hipoteze raziskovalne naloge	6
1.3 Predvidena nova spoznanja.....	7
1.4 Metodologija dela.....	7
1.4.1 Metoda preučevanja pisnih virov in literature.....	7
1.4.2 Metoda anketiranja	8
1.4.3 Obdelava podatkov	8
1.5 Teoretično ozadje raziskovalnega problema	8
1.5.1 Formalno izobraževanje.....	9
1.5.2 Neformalno izobraževanje	10
1.5.3 Poklicna kariera - načrtovanje aktivnosti poklicne orientacije	12
Dejavniki v procesu poklicne orientacije.....	13
1.5.4 Elementi poklicnega odločanja	15
1.6 Psihološke teorije poklicne orientacije:	15
1.7 Vpliv formalnega in neformalnega izobraževanja na poklicno kariero	16
2 RAZISKOVALNI DEL.....	17
2.1 Sedanje stanje	17
2.2 Analiza podatkov.....	17
2.2.1 Raziskovalni vzorec.....	17
3 RAZPRAVA	25
3.1 Interpretacija pridobljenih podatkov	25
3.2 Vrednotenje hipotez.....	25
3.3 Samoevalvacija raziskovalnih metod in raziskovalnega dela.....	26
4 SKLEP	27
5 DRUŽBENA ODGOVORNOST	29
6 VIRI IN LITERATURA.....	30
7 PRILOGE.....	32

KAZALO TABEL:

Tabela 1	Spol anketirancev	17
Tabela 2	Najvišja dosežena formalna izobrazba	18
Tabela 3	Starostna skupina anketirancev	18
Tabela 4	Poklic anketiranca	19
Tabela 5	Zadovoljstvo z izbiro poklica	20
Tabela 6	Povezava poklica z dokončano formalno izobrazbo	20
Tabela 7	Oblike neformalnih izobraževanj	21
Tabela 8	Krožki, ki so jih obiskovali anketiranci v času šolanja	21
Tabela 9	Druge aktivnosti, ki so jih obiskovali anketiranci, zunaj šole	22
Tabela 10	Vpliv neformalne izobrazbe na izbiro poklica	22
Tabela 11	Kazanje znakov, kaj bi postali po poklicu.....	23
Tabela 12	Razlogi za izbiro poklica	23
Tabela 13	Obstoj ovir na poti do željenega poklica	24
Tabela 14	Vrste ovir na poti do željenega poklica.	24

POVZETEK

Učenje nas spremlja od rojstva naprej. Najprej poteka izobraževanje neformalno, s posnemanjem okolice, z vstopom v vrtec ali šolo, pa se neformalnemu izobraževanju pridruži še formalno izobraževanje. Katero ima večji vpliv na našo poklicno kariero je vedno pomembnejše vprašanje naše družbe. Dati prednost šoli ali dejavnostim, ki potekajo v neformalni obliki? Kdo ali kaj vpliva na poklicno kariero posameznika? Z raziskovalno nalogo smo želeli osvetliti vpliv formalnega in neformalnega izobraževanja na poklicno kariero. Izhodišče naloge je bilo raziskati teoretične podlage in jih podkrepiti z anketnim vprašalnikom. Prišli smo do spoznanja, da je formalno izobraževanje še vedno najpomembnejše pri nadaljnji poklicni karieri, da ima neformalno izobraževanje velik vpliv na razvoj različnih kompetenc, ki so pomembne za življenje in da so odrasli zadovoljni s svojim poklicem. Zavedati pa se moramo, da je potrebno sistem izobraževanja nenehno evalvirati in slediti potrebam populacije.

KLJUČNE BESEDE: izobraževanje, poklicna kariera, kompetence

ABSTRACT

Learning accompanies us from birth onwards. First, informal education happens by imitating the surroundings, and later on upon entry to kindergarten or school; formal education is merged together with informal education. Which of the two has a greater impact on our professional career has become a crucial matter of our society. Does school take precedence over activities that take place in an informal way? Who or what influences one`s professional career? The intention behind this research was to highlight the influence of formal and informal education on one`s professional career. The basis of the research was to study the theoretical background and support it with a questionnaire. We came to the conclusion that formal education continues to lead in one`s further professional career, that informal education has a great impact on a variety of competencies that are crucial for life and that adults are content with their professions. However, we must be aware of the fact that the education system needs to be constantly evaluated and the needs of the population followed.

KEY WORDS: education, professional career, competencies,

ZAHVALA

Zahvaljujeva se mentoricama za spodbude, usmeritve in njun čas. Hvala tudi vsem učiteljem, staršem in drugim anketirancem, ki so s svojimi odgovori prispevali k oblikovanju raziskovalne naloge.

1 UVOD

»Če cenimo neodvisnost, če nas moti naraščajoča konformnost znanja, vrednot in stališč, ki jih podaja naš zdajšnji sistem, potem si prizadevajmo ustvariti take učne zmožnosti, ki spodbujajo edinstvenost, samousmerjanje in samospodbujeno učenje«. (Carl Rogers)

Mladi smo nenehno podvrženi pritisku formalnega izobraževanja, ki je za nas neobhoden. Ko primerjamo naše današnje urnike z urniki naših staršev, ugotavljamo, da je prišlo do prenekaterih sprememb. Ob rednih urah, so se pojavili še obvezno oziroma neobvezni izbirni predmeti. Kljub temu se sprašujemo, ali je to res izbirnost. Nabor predmetov namreč zagotovo ne pokriva številnih interesov otrok. Zakaj ne predstavljajo izbirnosti tudi različne neformalne oblike učenja, ki se jih udeležujemo mladi z veseljem, zaradi svoje želje po nadgradnji znanja na določenem, specifičnem področju? Jean Piaget je že pred dobrim stoletjem zapisal, »če želimo oblikovati posameznike sposobne pomagati jutrišnji družbi k uspehu, je jasno, da šolanje, ki je aktivno raziskovanje realnosti, prekaša tisto, ki mladim ponuja zgolj pripravljene resnice«. Zato smo se odločili raziskati vpliv formalnega in neformalnega izobraževanja na nadaljnjo poklicno kariero.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

Raziskovanja smo se lotili tako, da smo si najprej postavili hipoteze. Sledilo je iskanje in prebiranje različne literature. Osredotočili smo se na pojma neformalno in formalno izobraževanje. Kot pomembno izhodišče pa je bila tudi motivacija oziroma vplivi na nadaljnjo poklicno kariero. Na podlagi literature in spletnih virov smo si razložili nerazumljive pojme. Sestavili smo anketo, s katero smo želeli preveriti veljavnost hipotez in priti do drugih pomembnih informacij za našo raziskavo. Zanimalo nas je, če ima neformalno izobraževanje v otroštvu in mladostništvu velik vpliv na nadaljnjo karierno in poklicno pot ter ali je pomembno, da otrok razvija svoja močna področja in interese v katerikoli obliki izobraževanja, ki mu nudi razvoj le-teh. Želeli smo se pozanimati tudi ali je neformalno izobraževanje vplivalo na poklicno kariero odraslih ter ali jih je na poti do željenega poklica kaj oviralo. Odrasle želimo seznaniti o preobremenjenosti otrok oziroma mladih.

1.2 Hipoteze raziskovalne naloge

Predpostavljamo namreč:

- da ima predvsem neformalno izobraževanje v otroštvu in mladostništvu velik vpliv na karierno in poklicno pot,
- da je pomembno, da otrok razvija svoja močna področja in interese v katerikoli obliki izobraževanja, ki mu nudi razvoj le-teh,
- da so odrasli zadovoljni z izbiro poklica.

1.3 Predvidena nova spoznanja

V raziskovalni nalogi bomo predstavili pojem formalnega in neformalnega izobraževanja. Za raziskavo smo se odločili, saj se v okviru formalnega izobraževanja pojavlja izbirnost predmetov (obvezni in neobvezni izbirni predmet) glede na učenčev interes. To nakazuje, da se kažejo potrebe po izbirni ponudbi izobraževanja za učence, saj se tako spodbujajo njihovi interesi in močna področja. Le-ti so lahko temeljnega pomena za njihovo nadaljnjo izobraževanje oziroma poklicno kariero. Prav tako se na šolah ponujajo interesne dejavnosti in aktivnosti v okviru nadstandardnega programa. Hkrati lahko zasledimo velik nabor različnih dejavnosti izven šole, kamor se vključujejo učenci na podlagi lastnega interesa (glasbena šola, treningi različnih športnih panog, gasilci, taborniki, ples, ...). Pomen formalnih in neformalnih izobraževanj za nadaljnjo poklicno kariero bomo predstavili z različnih vidikov:

- teoretični vidik,
- analiza anketnega vprašalnika,
- osebno razmišljanje kot posledica različnih mnenj med sovrstniki

in potrdili ali ovrgli predvidene hipoteze.

1.4 Metodologija dela

Pri oblikovanju raziskovalne naloge smo uporabili raznolike postopke in metode. Poglobili smo se v vire in literaturo, opravili anketo med naključno izbranimi odraslimi. Dobljene podatke smo analizirali, jih razvrščali in interpretirali.

1.4.1 Metoda preučevanja pisnih virov in literature

Seznani smo se z različno literaturo. Brskali smo po monografskih publikacijah (slovarji, zborniki, knjige), serijskih publikacijah (poglavja v zbornikih, strokovni članki), polpublikacijah (raziskovalne naloge, magistrske naloge) in elektronskih virih (spletni dokumenti).

1.4.2 Metoda anketiranja

Anonimni anketni vprašalnik smo oblikovali z izbirnim tipom vprašanj, kjer je možen en odgovor (7 vprašanj), s tipom odprtih vprašanj (1 vprašanje), kombiniranim tipom vprašanj, kjer je možnih več odgovorov, ki so lahko kombinacija zaprtega in odprtega tipa vprašanj (2 vprašanja) in kombiniranim tipom vprašanj, kjer je možen en odgovor zaprtega oziroma odprtega tipa (1 vprašanje). K sodelovanju smo povabili mnogo ljudi (starše učencev šole, znance in njihove prijatelje ter druge naključne osebe). Odzvalo se je 130 anketirancev.

1.4.3 Obdelava podatkov

Izpolnjene anketne vprašalnike smo zbrali, jih podrobno pregledali in zabeležili dobljene podatke. Rezultate smo združili v tabelah in jih prikazali z ustrezno obliko grafov. Na podlagi tega smo analizirali dobljene rezultate, interpretirali grafe in iz njih izpeljali ugotovitve ter jih primerjali z rezultati že nekaterih obstoječih študij in naredili zaključke.

1.5 Teoretično ozadje raziskovalnega problema

Port do zelene kariere je vedno bolj povezana z dodatnim izobraževanjem in usposabljanjem. Ne glede na to, ali gre za izobraževanje ali usposabljanje, je znanje tisto, ki predstavlja konkurenčno prednost. Lahko bi dejali, da ni več razlike med učenjem, delom in življenjem, vse troje je namreč postalo eno (EPFUM, b. d).

Mrgole (2003) navaja, da je izobraževanje kot družbena dejavnost in aktivnost posameznika ključnega pomena tako za razvoj družbe kot posameznika. Izobraževalna vloga in pomen sta se spreminjala skozi zgodovino. Izobraževanje je bilo različno cenjeno in zaželeno, zmeraj pa je bilo v povezavi z razvojem in napredkom.

V publikaciji Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja (Muršak, 2012) je pojem izobraževanje opredeljen kot večpomenski in pomeni:

- šolanje oz. poučevanje ljudi, ki najpogosteje poteka v izobraževalnih institucijah (šole, ljudske univerze, izobraževalni centri itn.),
- proces, ki ljudem omogoča pridobivanje znanja, razvijanje spretnosti, pridobivanje navad in usposabljanje za delovanje, ki je potrebno, da bi lahko v dani družbi razvili in uporabili svoje potenciale,

- stopenjski proces, v katerem posameznik s pomočjo učenja pridobiva znanje in spretnosti ter širi svoje razumevanje in kompetence.

Pojem navezuje tudi na angleški izraz education, ki jo opredeljuje kot izobrazbo, ki si jo pridobimo v sistemu formalnega in sistematičnega izobraževanja oziroma študija:

- področje študija, ki se ukvarja s teorijami in metodami poučevanja, vzgajanja in učenja. V slovenščini se uporabljajo izrazi, kot so pedagogika, andragogika oz. izobraževalne vede,

- splošno področje dela ali poklicno področje, ki se nanaša na poučevanje ljudi, posebno v izobraževalnih institucijah. Zaradi večpomenskosti pojma (vzgoja in) izobraževanje je treba paziti, da ne pride do dvoumnega razumevanja, zlasti ko gre za navezovanje na angleški izraz education.

Smith (v Mrgole, 2003, str. 27) pravi, da v polju izobraževanja obstajajo trije sistemi učenja:

1. formalni sistem, ki naj bi bil povezan z znanji, ki jih pridobivamo v formalnih organizacijah,
2. neformalni sistem, ki naj bi ga se učili v vsakdanjih situacijah skozi vse življenje,
3. aformalno učenje naj bi bilo povezano z organiziranim učenjem, vendar zunaj formalno delujočih ustanov.

Izobraževanje torej lahko razdelimo na formalno in neformalno izobraževanje, kamor bomo uvrstili tudi aformalno učenje.

1.5.1 Formalno izobraževanje

Formalno izobraževanje omogoča pridobitev javno veljavne izobrazbe, poklicno kvalifikacijo ali javno veljavno listino (EPFUM, b.d.).

V Terminološkem slovarju vzgoje in izobraževanja zasledimo pod pojmom formalno učenje naslednjo definicijo: »Učenje, ki poteka v organiziranem in strukturiranem okolju, v institucijah za izobraževanje (v šoli centru za usposabljanje ali na delovnem mestu) in se izrecno označuje kot posebna dejavnost glede na cilje, čas ali vire. Formalno učenje je z vidika učenca načrtno in vodi do priznanih spričeval, diplom in kvalifikacij.«

Slovar Slovenskega knjižnega jezika navaja formalno izobraževanje kot »izobraževanje, ki razvija učenčeve telesne in duševne, zlasti miselne sposobnosti; materialno izobraževanje, ki obsega seznanjanje z dosežki z vseh področij naravoslovnih in družbenih ved«.

Temeljno izobraževanje zadovoljuje temeljne potrebe in s tem pojmom označujemo »...pridobitev temeljnega (bazičnega) znanja – za poklic ali poklicno delo ali za splošne ali človekove ali družbene potrebe«, nadaljnje izobraževanje pa pomeni, da se izobraževanje po obsegu, stopinj, vsebin itn., povečujeta (širita, poglobljata) obseg in kakovost pridobljenega znanja in gre torej »... za nadgradnjo temeljnega znanja in izobrazbe« (Jelenc, 1996: 16).

Muršak (2012) v publikaciji zelo na široko opredeli izraz formalno učenje, saj z njim označuje procese učenja, ki vodijo k pridobitvi formalne, javno veljavne izobrazbe, kar spremeni posameznikov izobrazbeni ali kvalifikacijski status. Posameznik s tem pridobi javno veljavno diplomo, spričevalo ali certifikat. Takšno izobraževanje praviloma poteka v organiziranem in strukturiranem okolju (v šoli oz. centru za izobraževanje ali na delovnem mestu) in je izrecno pojmovano kot učenje ali izobraževanje (glede na cilje, čas ali vire). Z učenčevega vidika gre za načrtno izobraževanje in vodi k vrednotenju in formalnemu potrjevanju izkazanih rezultatov učenja.

Meja med formalnim in neformalnim izobraževanjem je izjemno prožna; tako bi bilo npr. lahko tudi samoizobraževanje del formalnega izobraževanja, če bi posameznik v tem procesu sledil predpisanemu izobraževalnemu programu in opravljal izpite, s katerimi bi dokazoval, da obvlada predpisano znanje in spretnosti, ter si pridobil formalno izobrazbo (prav tam, str. 32).

1.5.2 Neformalno izobraževanje

Neformalno izobraževanje je namenjeno pridobivanju, obnavljanju, razširjanju, posodabljanju in poglobljanju znanja, vendar se ne dokazuje z javno veljavno listino. Neformalno izobraževanje predstavljajo vsa znanje in veščine pridobljene izven formalnega življenja.

Takšno izobraževanje igra bistveno vlogo v izboljševanju zaposljivosti tistih, ki so potisnjeni na rob ali izpostavljeni socialni izključitvi, in sicer z uporabo novih pristopov in odstranjevanjem pregrad, kar zagotavlja dostop do možnosti vseživljenjskega učenja (EPFUM, b.d.).

V raziskavi vpliva neformalnega izobraževanja na razvoj spretnosti in kompetenc (Muršak in Radovan, 2015), se je izkazalo, da so pri spretnostih reševanja problemov dosegali boljše rezultate tisti, ki so se v neformalno izobraževanje vključevali mimo potreb dela in poklica.

Tudi izraz neformalno učenje zasledimo v publikaciji Muršaka (2012), ki ga označuje kot izobraževanje, ki je z vidika učenca načrtno. Rezultati neformalnega izobraževanja se lahko ovrednotijo in vodijo v potrjevanje (certifikacijo). Neformalno izobraževanje včasih označujemo tudi kot polstrukturirano učenje, za razliko od formalnega izobraževanja ne vodi do javnoveljavne (formalne) izobrazbe. Lahko je tudi izobraževanje, kjer vloži učitelja in učenca nista jasno razmejeni oz. kjer se učenec uči sam. Neformalno izobraževanje ni nujno institucionalizirano, predvsem pa za razliko od formalnega izobraževanja ne daje spričevala ali diplome.

Oblike in načini neformalnega učenja so v Sloveniji odvisni od ustanov in povezav s stiki, ki odločajo o porazdelitvi sredstev – v občini, državi in v tujini, predvsem pa od posameznika, ki se učijo, in tisti, ki tako učenje spodbujajo in vodijo.

Da se neformalno izobraževanje razlikuje od formalnega po naslednjih značilnostih, so poskušali kratko in jedrnato strniti T. Husen in sodelavci (v Jelenc 1992, str. 14):

- manj strukturirano,
- usmerjeno bolj k neki nalogi ali k razvijanju neke spretnosti,
- po časovni razporeditvi bolj gibljivo in neposredno,
- ima bolj neposredne cilje,
- bolj decentralizirano organizirano,
- uporaba predvsem za specifične potrebe nekega kraja,
- učne metode so bolj gibljive, ravnajo se bolj po učencu kot po učitelju,
- udeleženci se ga udeležujejo zaradi svojih zanimanj in po svojih zmožnostih, pri tem pa starost ni pomembna,
- ima bolj različno usposobljene učitelje, o njihovem sodelovanju v programu odločajo priložnosti, nagnjena, izkušnje manj pa spričevala in poklicna usposobljenost,
- ima korenine v nekem kraju ali na nekem področju dejavnost in ga ne načrtujejo v nekem odtujenem središču,
- je bolj gospodarno, ker uporablja različne vire in možnosti,
- je pogosto del neke politične strategije.

1.5.2.1 Metode in oblike neformalnega izobraževanja:

Učenci neformalnega izobraževanja so po navadi zelo raznolika skupina in njihove potrebe je potrebno obravnavati individualno; obstajati morata izbira metod in oblik, kot tudi tem in predmetov učenja. Zato se v procesu neformalnega izobraževanja pogosto uporabljajo nove metode kot so: projekti, fleksibilno učenje, učenje na daljavo in informacijsko komunikacijska tehnologija. Prav tako obstaja mnogo drugih oblik neformalnega izobraževanja kot so večerne šole, vikend tečaji, seminarji, krajša ali daljša obdobja zasebnih šolah, ki ustrezajo ostalim ljudem v različnih obdobjih.

Colman (1996) navaja, da dozorele zmogljivosti, vedenje in razvite sposobnosti skozi proces učenja pripomorejo k temu, da udeleženci neformalnega izobraževanja natančno spoznavajo stvarnost in svojo odgovornost v njej.

1.5.3 Poklicna kariera - načrtovanje aktivnosti poklicne orientacije

Colman (1996, str. 56), načrtovanje poklicne poti izpostavlja skozi tri ravni delovanja:

1. spoznavanje samega sebe:
 - osebnostne značilnosti, zanimanja, nagnjenja in želje, značaj, ki pogojujejo vsakršno šolsko in poklicno izbiro.
2. pridobivanje informacij:
 - o specifičnih in objektivnih podobah zunanje stvarnosti, ki vplivajo na posameznikove odločitve.
3. izbiranje:
 - aktivno uporabljanje informacij za doseg ciljev, ki si jih vsak sam postavi.

Dejavniki v procesu poklicne orientacije

Za posamezne starostne skupine so značilne posebne težave, s katerimi se njihovi pripadniki soočajo ob sprejemanju poklicne odločitve. Po Žerovnikovi (1997) so izpostavljene naslednje težave:

Učenci osnovnih šol:

- se ne zavedajo pomena odločitve,
- se premalo poznajo,
- nimajo dovolj razvitih interesov,
- preslabo poznajo izobraževalne poti in možnosti,
- preslabo poznajo poklice,
- niso sposobni samostojno sprejeti poklicno odločitev,
- imajo posebne potrebe, idr.

Dijaki srednjih šol:

- imajo premalo ali »preveč« interesov,
- ne vedo, kaj želijo, nimajo opredeljenih poklicnih interesov,
- se premalo poznajo,
- ne poznajo dejavnosti in poklicev,
- ne poznajo izobraževalnih poti in študijskih programov,
- starši, prijatelji idr. priporočajo študijske programe, ki jih ne veselijo,
- zanimivi se jim zdijo poklici, ki so v javnosti odmevni, vendar jih ne poznajo in ne vedo, če so zanje primerni,
- imajo premalo točk za vpis v želeni program,
- ne znajo določiti treh programov za prijavo na fakulteto,
- odločajo se nad nadaljnjim izobraževanjem in takojšnjo zaposlitvijo,
- se ne želijo odločiti.

Študentje:

- ne vedo, kaj jih zares veseli,
- ne poznajo sami sebe, svojih lastnosti,
- ne poznajo dejavnosti, poklicev s svojega področja,
- ne poznajo razmer na trgu dela ali se bojijo, da ne bodo našli zaposlitve,

- ne vedo, kakšno obliko zaposlitve naj izberejo,
- odločajo se med takojšno zaposlitvijo in nadaljnjim študijem,
- imajo poklicne cilje, pa ne vedo, kako pristopiti k njihovem uresničevanju,
- doživljajo »študijsko« krizo, ne vedo ali naj vztrajajo v študijskem programu ali ne,
- zamenjali bi študijski program, pa ne vedo katerega naj izberejo, idr.

Brezposelni:

- imajo neustrezno izobrazbo,
- obremenjuje jih negativna izkušnja,
- se obtožujejo za neuspeh,
- se ne poznajo, ne vedo, kaj jih zares veseli,
- postajajo malodušni,
- postajajo nemotivirani za ponovno zaposlitev,
- nimajo opredeljenega poklicnega cilja,
- ne poznajo razmer na trgu dela,
- ne poznajo zaposlitvenih možnosti,
- ne poznajo dejavnosti, poklicev,
- imajo idejo, pa ne vedo, kako jo uresničiti,
- premalo poznajo poti za urejanje samozaposlovanja,
- so pred dilemo ali nadaljnje izobraževanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija, vztrajanje pri doseženi izobrazbi in poklicu,
- posledice odločitve bo čutila tudi družina.

Da bi na takšen življenjski korak, kot je poklicno odločanje, mlade dobro pripravili, teorija poklicne orientacije postavlja v ospredje:

1. elemente poklicnega odločanja,
2. pravočasno pripravo na poklicno odločitev.

Ta teoretična izhodišča veljajo za vse skupine mladih in odraslih, spreminjajo pa se metodološki pristopi pri posameznih populacijah.

1.5.4 Elementi poklicnega odločanja

Med elemente poklicnega odločanja sodita načrtovanje aktivnosti poklicne orientacije in koraki do sprejetja poklicne odločitve.

Žerovnik (1997) navaja, da je potrebno pred poklicno odločitvijo:

- pregledati vrednote in stališča,
- prepoznati osebnostne lastnosti in značilnosti,
- poiskati primerne informacije in jih uporabljati,
- preveriti vse »za« in »proti« ob posamezni izbiri,
- za izpeljavo odločitve si bi moral pripraviti »akcijski načrt«.

Dobro bi bilo, da bi si vsak pred sprejetjem poklicne odločitve zastavil naslednje korake:

1. korak predstavlja sistematično razvijanje interesov pri otrocih in mladostnikih. Primerne so različne dejavnosti in aktivnosti s katerimi se otroci in mladostniki ukvarjajo v šoli in izven nje. Podlaga za oblikovanje njihovih poklicnih interesov bo peščica tistih s katerimi se bodo ukvarjali.
2. korak obsega spoznavanje dejavnosti in področji v najširšem smislu, s katerim se mladi delno seznanijo že pri razvijanju interesov, vendar jim je potrebno omogočiti spoznavanje dejavnosti v njihovem »delovnem« okolju. S takšnimi aktivnostmi pridobivajo najbolj splošne informacije.
3. korak pomeni spoznavanje poklicev v katerega sodijo aktivnosti, kot so pridobivanje in poglobljanje najrazličnejših informacij in pridobivanje izkušenj.
4. korak obsega iskanje poklicnih ciljev, to je zadnje dejanje pred izbiro poklica oziroma zaposlitvijo (prav tam, str. 26).

1.6 Psihološke teorije poklicne orientacije:

Psihološke teorije poklicne orientacije v ospredje postavljajo človeka, njegovo motivacijo, znanje, osebnostne lastnosti, sposobnosti in zahteve poklica.

Izbira poklica je po mnenju skupine avtorjev (Ginzberg, Ginsburg, Axelrad in Herma, v Lapanje, 1996) razvojni proces, v katerem ne gre le za odločitev o izbiri poklica, temveč tudi za zaporedje odločitev, kot je proces izbire poklica, ki jih človek sprejema v daljšem časovnem

obdobju. Vsaka odločitev je v dobršni meri določena s predhodnim odločitvami in je odvisna od razvojne faze posameznika. V razvoju se posameznik uči o sebi (o svojih potrebah, interesih, sposobnosti, dosežkih...), hkrati pa se uči o realnem okolju (o možnostih in potrebah gospodarskega, družbenega in kulturnega okolja). To učenje naj bi omogočilo zadovoljitev potreb posameznika, ki nenehno išče ravnotežje med obema vrstama dejavnikov. Posameznik mora napraviti kompromis med tistim, kar želi in danimi možnostmi.

1.7 Vpliv formalnega in neformalnega izobraževanja na poklicno kariero

Medtem ko je formalna izobrazba pogoj za zaposlitev in ohranitev delovnega mesta, ima pri nadaljnjem razvoju posameznikove kariere bistveno vlogo neformalno izobraževanje. To prinaša specifične spretnosti, denimo inovativnost, ustvarjalnost, sposobnost timskega dela, komunikacijske spretnosti pa tudi nekatere kulturne in socialne spretnosti. Slednje omogočajo integracijo v delovno okolje ali učinkovito vzpostavljanje stikov z zunanjim okoljem. V tem smislu je neformalno izobraževanje orodje za dopolnjevanje in posodabljanje znanj in spretnosti, pridobljenih v formalnem izobraževanju (Mohorčič Špolar idr., 2006).

V Priročniku za starše, z naslovom Kako pomagati otroku pri sprejemanju kariernih odločitev (2015) je med drugim zapisano, da glede veščin za opravljanje določenih poklicev. Za nekatere poklice potrebujemo zelo specifične veščine, ki se jih v večini naučimo v strokovnih izobraževanjih, izpopolnjevanjih ali pa jih pridobimo ob dolgoletnem urjenju, treniranju. Na drugi strani pa so seveda tudi veščine, ki so uporabne na vsakem delovnem mestu.

2 RAZISKOVALNI DEL

2.1 Sedanje stanje

Ob raziskovanju literature smo ugotovili, da je zelo malo pisnih virov, ki bi obravnavali našo temo. Raziskovalci so namreč predvsem osredotočeni na vpliv formalnega in neformalnega izobraževanja pri odraslih, ki se bodisi razvijajo v neki poklicni sferi ali pa so brezposelni. Zato smo se osredotočili na podatke, ki se smiselno povezujejo tako z odraslimi, kot odraščajočimi, ki se znajdemo v odločanju za nadaljnje šolanje, ki bo pomembno vplivalo na naš poklic.

2.2 Analiza podatkov

Podatke smo predstavili tabelarično zaradi boljše preglednosti pri analizi vprašanj, kjer je bilo veliko število odgovorov.

2.2.1 Raziskovalni vzorec

Tabela 1 Spol anketirancev

Spol:	Število:	Odstotek:
Moški	40	31%
Ženski	90	69 %

Anketirali smo 130 oseb. Od tega je bilo 31 % moških in 69 % žensk.

Tabela 2 Najvišja dosežena formalna izobrazba

Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?	Število:	Odstotek:
Osnovna šola ali manj	4	3 %
Poklicna ali strokovna šola	35	27 %
Višja šola	16	12 %
Visoka šola ali več	75	58 %

V anketi nas je zanimalo kakšna je najvišja dosežena izobrazba, ki so jo anketiranci pridobili. Le 3 % anketirancev ima opravljeno osnovno šolo ali manj. 27 % ima opravljeno poklicno ali strokovno šolo. 12 % ima opravljeno višjo šolo. Več kot polovica anketirancev, kar 58% ima opravljeno visoko šolo ali več.

Tabela 3 Starostna skupina anketirancev

V katero starostno skupino spadate?	Število:	Odstotek:
20 do 29 let	7	5 %
30 do 45 let	93	72 %
46 do 59 let	26	20 %
60 let ali več	4	3 %

Največ anketirancev je starih med 30 in 45 let, teh je kar 72 %. 5 % je anketirancev starih med 20 in 29 let. Med 46. in 59. letom je 20% anketirancev, 3 % anketirancev pa so stari 60 let ali več.

Tabela 4 Poklic anketiranca

Poklici:	Število:	Procenti:
Pedagoški poklici (učitelji, Svetovalna služba, vzgojitelj)	48	36,9 %
Ekonomija	21	16,2 %
Zdravstvena služba (zdravniki, farmacija, laboratorij)	10	7,7 %
Pravna služba	6	4,6 %
Brez službe	5	3,8 %
Knjižničar	4	3,1 %
Hišni servis	4	3,1 %
Strojništvo	4	3,1 %
Arhitekt	4	3,1 %
Računalništvo	3	2,3 %
Voznik	3	2,3 %
Gostinstvo	3	2,3 %
Trener športnih panog	3	2,3 %
Delavec	2	1,5 %
Novinarstvo	2	1,5 %
Rudar	1	0,8 %
Čistilec	1	0,8 %
Kmet	1	0,8 %
Avtomehanik	1	0,8 %
Poštar	1	0,8 %
Geodet	1	0,8 %
Poklicni gasilec	1	0,8 %
Medijski tehnik	1	0,8 %
Šivilja	1	0,8 %
Skupaj:	130	100 %

Zanimalo nas je s kakšnimi poklici se ukvarjajo in ali je ta poklic v skladu z njihovo izobrazbo. Dobili smo raznovrstne odgovore. Največ anketirancev se ukvarja s pedagoškimi poklici, (36,9 %), med te prištevamo učitelje, svetovalno službo, vzgojitelje. V povezavi z ekonomijo (računovodstvo, trženje, marketing, naložbe, zavarovalništvo, ...) se ukvarja 16,2 %, s pravno službo 4,6 % anketirancev. 7,7 % ljudi je zaposlenih v zdravstvu, v to skupino poklicev

uvrščamo zdravnike, farmacevte ter tiste, ki delajo v laboratoriju. 3,8 % je brezposelnih. Delavcev ter novinarjev je bilo posamično 1,5 %. Enako število odstotkov (2,3 %) so imeli naslednji poklici: trener športnih panog, vozniki in tisti, ki se ukvarjajo z računalništvom ter z gostinstvom (natakar, gastronom, strežba v slaščičarstvu). 3,1% so posamično imeli knjižničarji, hišni servis, strojniki in arhitekti. Šivilja, medijski tehnik, poklicni gasilec, geodet, poštar, avtomehanik, kmet, čistilec in rudar so bili zastopani v manjšem odstotku (0,8 %).

Tabela 5 Zadovoljstvo z izbiro poklica

Ali ste zadovoljni z izbiro poklica?	Število	Odstotki:
Da	114	88 %
Ne	16	12 %

Kar 88% anketirancev je z izbiro svojega poklica zadovoljnih, manjši odstotek (12%) anketirancev, pa s svojim poklicem ni zadovoljnih.

Tabela 6 Povezava poklica z dokončano formalno izobrazbo

Ali je vaš poklic v povezavi z vašo formalno izobrazbo (dokončano srednjo šolo oz. fakulteto)?	Število:	Odstotki:
Da	93	72 %
Ne	37	28 %

Na vprašanje »ali je vaš poklic v povezavi z vašo formalno izobrazbo« je kar 72 % odgovorilo z da ter 28 % z ne.

Tabela 7 Oblike neformalnih izobraževanj

Katere oblike neformalnih izobraževanj ste obiskovali v otroštvu?	Število:	Odstotki:
Športne dejavnosti	86	35 %
Tečaje jezikov	40	16 %
Taborniki, skavti	27	11 %
Krožek v šoli (navedite kateri/e):	64	25 %
Drugo:	25	10 %
Nisem obiskoval/a neformalnih izobraževanj	8	3 %
Skupaj	247	100 %

Najpogosteje so anketiranci v okviru neformalnih izobraževanj obiskovali športne dejavnosti (35 %) in druge oblike dela (krožke) v šoli (25 %). Nezanemarljiv delež anketirancev je obiskoval tečaje tujih jezikov (16 %), tabornike oziroma skavte (11 %) in druge oblike neformalnih oblik (10 %). Zelo majhen delež anketirancev (3 %) ni obiskoval neformalnih izobraževanj.

Tabela 8 Krožki, ki so jih obiskovali anketiranci v času šolanja

Krožki:	Število:	Odstotki:
Umetniško področje (pevski, likovni, glasba)	27	42,2 %
Jezikovno področje (dramski, novinarski, bralni)	14	21,9 %
Tehniško področje (ročna dela, modelarstvo)	13	20,3 %
Naravoslovno področje (naravoslovni, čebelarški, gospodinjski)	7	10,9 %
Ostalo (fotografski, geografski, računalniški)	3	4,7 %
Skupaj:	64	100 %

Iz tabele 7 je razvidno, da je 64 anketirancev (25 %), obiskovalo različne krožke v času njihovega šolanja. V tabeli 8 smo predstavili krožke, ki so jih zapisali anketiranci. Krožke smo združili po področjih, glede na specifikko dela. Krožek s področja umetnosti (pevski zbor, likovni ter glasbeni krožek) je obiskovalo 42,2 % anketirancev, s področja jezika (dramski, novinarski in bralni krožek) je obiskovalo 21,9 %. 10,9 % jih je obiskovalo krožek iz naravoslovnega področja (naravoslovni, čebelarški in gospodinjski krožek). Krožke iz tehniškega področja (ročna dela in modelarstvo) je obiskovalo 4,7 % anketirancev. Druge oblike krožkov (fotografski, geografski in računalniški krožek) je obiskovalo 4,7 % anketirancev.

Tabela 9 Druge aktivnosti, ki so jih obiskovali anketiranci, zunaj šole

Drugo:	Število:	Odstotki:
Gasilci	7	33,3 %
Glasbena šola	5	23,8 %
Verouk	4	19,1 %
Ples	3	14,3 %
Pevski zbor	2	9,5 %
Skupaj:	21	100 %

Prav tako je iz tabele 7 razvidno, da anketiranci izven šole obiskovali druge aktivnosti. V tabeli 9 predstavljamo odgovore, ki so jih zapisali anketiranci pod druge aktivnosti, ki so jih obiskovali zunaj šole. Od prejetih odgovorov je kar 33,3 % tistih, ki so za drugo aktivnost izbrali gasilce, 23,8 % tistih, ki so obiskovali glasbeno šolo, 19,1% jih je hodilo k verouku, 14,3 % k plesu in 9,5% je obiskovalo pevski zbor izven šole.

Tabela 10 Vpliv neformalne izobrazbe na izbiro poklica

Če ste zapisali, da ste obiskovali neformalna izobraževanja, ali je le-to vplivalo na izbiro poklica oziroma zaposlitev?	Število:	Odstotki:
Da	46	35 %
Ne	84	65 %

Zanimalo nas je ali so neformalna izobraževanja vplivala na nadaljnjo izbiro poklica ali zaposlitev. Z da je odgovorilo 35% anketirancev, z ne pa kar 65%.

Tabela 11 Kazanje znakov, kaj bi postali po poklicu

Ali ste že kot otrok kazali kakšne znake, kaj bi želeli postati po poklicu (npr. igranje zdravnikov, kuhanje, popravljanje igrač, ...) in se vam zdi, da je pomembno vplivalo na kasnejšo izbiro poklica?	Število:	Odstotki:
Da	83	64 %
Ne	47	36 %
Skupaj	130	100 %

Zanimalo nas je ali so že kot otroci kazali zanimanje do dela, ki ga sedaj opravljajo. Z da je odgovorilo kar 64% anketirancev. V 36 % pa anketiranci niso kazali znakov kaj bi želeli postati po poklicu oziroma to ni pomembno vplivalo na kasnejšo izbiro poklica.

Tabela 12 Razlogi za izbiro poklica

Na podlagi česa ste se odločili za izbran poklic?	Število:	Odstotki:
Ker me moje delo veseli	78	48 %
Zaradi izkušenj	35	21 %
Zaradi razmer v družini	16	10 %
Ker so me prisilili	4	2 %
Drugo	30	18 %
Skupaj odgovorov	163	100 %

21% se je za poklic odločilo zaradi izkušenj, 10% zaradi razmer v družini, 48% zaradi veselja do poklica ter 2% anketirancev je bilo v ta poklic prisiljenih.

Tabela 13 Obstoje ovir na poti do željenega poklica

Ali vas je na poti do željenega poklica oviralo mnenje staršev/sovrstnikov/ drugih?	Število	Odstotki
Ne	106	81 %
Da, (utemeljitev)	24	19 %
Skupaj	130	100 %

Anketiranci so se morali pri zadnjem vprašanju opredeliti do morebitnih ovir na poti do željenega poklica. Velika večina (81%) anketirancev je odgovorila, da ni imela ovir do željenega poklica, petina anketirancev (19%) pa je zapisala, da so se na poti srečali z ovirami. Ovire so tudi zapisali in so predstavljene v tabeli 14.

Tabela 14 Vrste ovir na poti do željenega poklica.

Ovire na poti do željenega cilja	število	Odstotki:
Želja staršev glede poklica	10	41,6 %
Socialne razmere v družini	4	16,7 %
Slabe ocene, nepripravljenost na učenje	3	12,5 %
Ni bilo ustrezne službe za mojo izobrazbo	3	12,5 %
Želja po samostojnosti	2	8,3 %
Poroka	1	4,2 %
Služba v oddaljenem kraju	1	4,2 %
Skupaj	24	100 %

Največjo oviro na poti do željenega poklica so predstavljali starši s svojimi željami, kar predstavlja malo manj kot polovico (41,6 %) zapisanih ovir. Sledile so socialne razmere v družini (16,7 %). Preostali del ovir predstavljajo slabe ocene in neustreznost služb glede na izobrazbo (12,5 %), želja po samostojnosti (9,5 %), v najmanjšem deležu (4,8 %) pa sta bili navedeni oviri poroka oziroma služba v oddaljenem kraju. Iz podatkov lahko razberemo, da ima družina nezanemarljiv vpliv na izbiro željenega poklica in je lahko hkrati tudi ovira pri samostojnem odločanju posameznika.

3 RAZPRAVA

3.1 Interpretacija pridobljenih podatkov

Naša raziskava je potekala na manjšem vzorcu, predvsem med učitelji in starši otrok naše šole. Kot smo ugotavljali med analizo podatkov je področje interesov otrok in nabor dejavnosti, predvsem tistih, ki potekajo izven šole, izjemno širok. Zaradi obdelave podatkov in prikazov podatkov smo področja družili po njihovih značilnostih, usmeritvah oziroma področjih, kar pa ni vplivalo na vrednotenje hipotez.

3.2 Vrednotenje hipotez

Hipoteza 1: *Predvsem neformalno izobraževanje v otroštvu in mladostništvu ima velik vpliv na karierno in poklicno pot.*

Na podlagi ankete se je izkazalo, da je hipoteza ovržena, saj je 65 % anketirancev odgovorilo, da neformalna izobraževanja niso vplivala na izbiro poklica. Kljub vsemu, pa se kaže vpliv neformalnih izobraževanj na karierno in poklicno pot.

Hipoteza 2: *Pomembno je, da otrok razvija svoja močna področja ali interese v katerikoli obliki izobraževanja, ki mu nudi razvoj le-teh.*

To hipotezo lahko potrdimo, saj je kar 64 % anketirancev odgovorilo, da so že kot otroci kazali znake, kaj bi želeli postati po poklicu in se jim zdi, da to pomembno vplivalo na kasnejšo izbiro poklica in tudi nezanemarljiv procent (36 %) je tistih, ki so zapisali, da so neformalna izobraževanja vplivala na njihovo izbiro poklica.

Hipoteza 3: *Odrasli so zadovoljni z izbiro poklica.*

Hipotezo o zadovoljstvu odraslih z izbiro poklica lahko potrdimo. Kar 114 anketirancev (88 %) je zadovoljnih z izbiro poklica.

3.3 Samoevalvacija raziskovalnih metod in raziskovalnega dela

Menimo, da smo izbrali ustrezno metodologijo raziskovalnih metod in raziskovalnega dela. Ugotovili smo, da je tema še precej neraziskana, predvsem na področju, ki velja za osnovnošolsko mladino in se nato stopnjuje v nadaljnje izobraževanje oziroma se poklicno usmerja. Veliko časa smo porabili, da smo iz danih pisnih virov izluščili smernice in teoretična izhodišča, ki veljajo za populacijo, ki smo jo raziskovali.

Anketni vprašalnik je bil zastavljen na podlagi hipotez, predvidevanj ter lastnih izkušenj. Na podlagi pridobljenih rezultatov in interpretacije, smo videli, da bi se lahko dalo raziskavo opraviti še bolj specializirano oziroma na večjem vzorcu. Zaradi same specifike anketiranja, saj je anketiranje v veliki meri potekalo na šoli in med starši učencev, je bil izpostavljen pedagoški poklic v najštevilčnejši meri. Naše mnenje je, da bi tudi v drugem okolju prišli do podobnih končnih rezultatov.

Pri obdelavi podatkov nam je koristilo znanje, ki si smo si ga tekom šolanja pridobili v okviru dodatnih dejavnosti iz znanja računalništva, ki jih ponuja šola tekom leta.

4 SKLEP

Šola je vedno bil najpomembnejši medij za prenašanje bogastva tradicije z generacije na generacijo. Danes to morda velja še toliko bolj kot včasih, ker je zaradi razvoja ekonomije pomen družine kot nosilca tradicije oslavljen. Nadaljevanje in zdravje človeške družbe je torej še toliko bolj odvisno od šol (Albert Einstein).

Namen naše naloge je bil, da ugotovimo katero izobraževanje, formalno ali neformalno izobraževanje pomembneje vpliva na kasnejšo poklicno kariero. Predpostavili smo, da ima neformalno izobraževanje pomembnejši vpliv od formalnega. Izhajali smo predvsem iz nenehnih objav sedanje družbe, kako šola ne daje otrokom ustreznih usmeritev za nadaljnji razvoj. Moramo priznati, da smo imeli drugačna pričakovanja in da so nas rezultati presenetili. Iz rezultatov ankete namreč razberemo, da je več kot polovica anketirancev (65 %) zapisala, da neformalna izobraževanja niso imela vpliva na karierno oziroma poklicno pot anketirancev. Ne glede na prej zapisan rezultat, pa se kaže, da ni zanemarljiv procent (35 %) tistih, na katere so neformalna izobraževanja pomembno vplivala. Menimo, da bi bilo smiselno raziskovati katere smeri, dejavnosti ali aktivnosti so tiste, pri katerih imajo pomemben vpliv neformalna izobraževanja. Če se navežemo na prejšnji rezultat in na naslednjo hipotezo, ki pravi, da je »pomembno, da otrok razvija svoja močna področja ali interese v katerikoli obliki izobraževanja, ki mu nudi razvoj le-teh« ugotovimo, da je kar 64 % pritrdilo, da so že kot otroci kazali znake kaj želijo postati po poklicu in je to pomembno vplivalo na njihovo nadaljnjo poklicno pot. Tretja hipoteza, ki je vezana na zadovoljstvo odraslih z izbiro poklica, je bila potrjena. Kot kaže je večina (88 %) odraslih zadovoljna z izbiro poklica. Iz tega lahko sklepamo, da je potekalo tako formalno kot neformalno izobraževanje naših staršev in drugih starejših ustrezno in uspešno izpeljano. Smiselno bi bilo raziskavo ponoviti čez desetletje ali dve. Tako bi lahko primerjali te rezultate, z rezultati tistih, ki so v šoli imeli neobvezne in obvezne izbirne predmete in še večji nabor neformalnih izobraževanj.

Formalno izobraževanje nedvoumno pomaga mladim pridobiti znanje, ki je potrebno za poklic, neformalno izobraževanje pa lahko pomembno vpliva na njihovo nadaljnjo pot in razvoj kariere. Pomembno je, da sta tako formalno kot neformalno učenje vpeta v razvoj učečega se mladega. Zmanjšanje, če ne kar odprava obveznih izbirnih neobveznih izbirnih predmetov, bi bila za večino učencev dobrodošla. Ponuditi bi jih morali le tistim, ki ob rednem izobraževanju nimajo nobenih dodatnih neformalnih oziroma zunajšolskih dejavnosti. Vsem tistim, ki pa se

izobražujejo na različne načine zunaj šole in tako razvijajo svoja močna področja, interese, pa bi se jim obveznost lahko priznala.

Z raziskavo se nam je osvetlil še en pomemben vidik glede izobraževanja. Mladi se pri na svoji izobraževalni poti srečujejo z prenekaterimi ovirami. Menimo, da bi potrebovali več podpore, svetovalnih uric in možnosti za razgovore o svojem nadaljnjem izobraževanju oziroma poklicni karieri. Kajti pri mnogih, kot je bilo razvidno iz analize ankete, smo ugotovili, da ima družina še vedno velik vpliv pri odločanju o nadaljnji poklicni karieri.

5 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Vzgojitelj mora delovati tako, da resnico, dobroto in lepoto ne le zgolj prikaže otroku, temveč da to živi. To kar on je, preide na otroka, ne pa tisto, kar ga uči. Bistveno je, da vsako učenje predstavimo otroku s svojim zgledom. Poučevanje samo mora biti umetnost; ne zgolj teoretična snov (Rudolf Steiner). Med raziskovanjem se nam je porodila ideja, ki bi pripomogla, da dobijo neformalna izobraževanja večjo vrednost in tako omogočijo učencem, da še bolj intenzivno razvijajo močna področja. Menimo, da bi se zunajšolske dejavnosti lahko upoštevale k neobveznim izbirnim predmetom. Zaradi mnogih dodatnih ur, zaradi »izbirnih« predmetov (nabor le teh se ne more primerjati z naborom neformalnih izobraževanj zunaj šolskega prostora), ki pouk podaljšajo v pozne popoldanske ure, se učenci ne udeležujejo neformalnih aktivnosti v takšni meri, kot bi se jih lahko, če bi se jim sprostilo nekaj ur. Velikokrat se zgodi, da na ta račun prenehajo obiskovati različne aktivnosti izven šole, saj so preobremenjeni s formalnim izobraževanjem. Menimo, da če bi se učencem zunajšolske dejavnosti upoštevale in se jim priznale v okviru izbirnih predmetov, bi učenci imeli več časa za učenje in več časa za spoznavanje sebe ter razvijanje svojih močnih področij, ki lahko vplivajo tudi na nadaljnjo poklicno kariero. Kot pravi Leo Buscaglia (Resnik, 2002) »bistvo izobraževanja ni polnjenje z dejstvi, ampak pomoč pri odkrivanju lastne edinstvenosti, učenje, kako jo razvijati in kako jo razdajati«.

S tem se lahko strinjamo vsi in mislimo, da bi se mladi že v otroštvu morali udeleževati neformalnih izobraževanj, v katerih se lahko razvijajo kot individualne osebnosti in dobijo priložnosti, ki bi lahko pomembno vplivale na njihovo prihodnost.

6 VIRI IN LITERATURA

- Colman, F. (1996). Šolska in poklicna orientacija. Ideje in gradivo za šolsko in poklicno orientacijo. Trst: Avtonomna dežela Furlanija – Julijska krajina. Deželno ravnateljstvo za kulturo in izobraževanje.
- Ekonomsko poslovna fakulteta univerze v Mariboru, Karierna služba (b.d.). Pridobljeno 15. 1. 2020 iz: http://www.epf.um.si/fileadmin/user_upload/Karierni/Priprava_na_razvoj_kariere.pdf
- Hozjan, D. (2010). Sistemski vidiki priznavanja neformalnega in priložnostnega učenja. Koper: Fakulteta za management. Pridobljeno, 16. 1. 2020, iz: <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-090-1.pdf>
- Lapajne, Z. (1996). Psihološke teorije izbire poklica. Ljubljana: Republiški zavod za zaposlovanje.
- Mirčeva, J., Žalec, N. in Radovan, M. (2014). Motivacija in ovire pri izobraževanju za potrebe trga dela: končno poročilo. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Mrgole, A. (2003). Kam z mularijo? Načela kakovosti neformalnega dela z mladimi. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino. Maribor: Aristej, str. 27.
- Mohorčič Špolar, V. A., Ivančič, A., Mirčeva, J. in Radovan, M. (2006). Družbeno skupinski vplivi udeležbe odraslih v izobraževanju kot podlaga za razvoj modela poklicne kariere. Poročilo. Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Pridobljeno, 10. 1. 2020, iz: <https://revije.ff.uni-lj.si/AndragoskaSpoznanja/article/view/2967/2620>
- Mohorčič Špolar, V. A., Ivančič, A., Mirčeva, J. in Radovan, M. (2006). Družbeno skupinski vplivi udeležbe odraslih v izobraževanju kot podlaga za razvoj modela poklicne kariere. Poročilo. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Muršak, J. (2012). Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Muršak, J., Radovan, M. (2015). Vpliv neformalnega izobraževanja na razvoj spretnosti in kompetenc. Andragoška spoznanja, 2015, 21(2), str. 47 – 64. Pridobljeno, 18. 12. 2019, iz: https://www.researchgate.net/publication/282224297_Vpliv_neformalnega_izobrazevanja_na_razvoj_spretnosti_in_kompetenc

- Resnik, K. (2002) O otrocih, vzgoji in ... Zbirka misli. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Rogacz, P. A. ur. (2015). Kako pomagati otroku pri sprejemanju kariernih odločitev? Priročnik za starše. Program Vseživljenjsko učenje. Pridobljeno, 10. 1. 2020, iz: https://1301.nccdn.net/4_4/000/000/051/a19/Kako-pomagati-otroku-pri-sprejemanju-kariernih-odlocitev_FAMICO-prirocnik-za.pdf
- Žerovnik, V. (1997). Iskanje pravega poklica. Priročnik za delo svetovalcev, učiteljev in staršev. Ljubljana: Izida.

7 PRILOGE

Priloga 1:

ANKETA

Pozdravljeni. Sva devetošolki in pripravljava raziskovalno nalogo, kjer preučujeva vpliv neformalnega in formalnega izobraževanja v mladosti na kasnejšo poklicno kariero. Vljudno vas naprošava za pomoč pri reševanju anonimne ankete. Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujema.

1. **Spol (obkrožite):** M Ž

2. **Izobrazba (obkrožite):**

- a. osnovnošolska izobrazba
- b. srednješolska izobrazba
- c. višješolska izobrazba
- d. visokošolska izobrazba/univerzitetna

3. **Starost (obkrožite):**

- a. 20 do 29 let
- b. 30 do 45 let
- c. 46 do 59 let
- d. od 60 dalje

4. **Kateri poklic opravljate?**

5. **Ali ste zadovoljni z izbiro poklica?**

DA NE

6. **Ali je vaš poklic v povezavi z vašo formalno izobrazbo (dokončano srednjo šolo oz. fakulteto)?**

DA NE

7. Katere oblike neformalnih izobraževanj se obiskovali v otroštvu?

- a) športne dejavnosti
- b) tečaje jezikov
- c) taborniki, skavti
- d) krožek v šoli (navedite kateri/e) : _____
- e) drugo (navedite) : _____
- f) nisem obiskoval/a neformalnih izobraževanj

7. a) Če ste zapisali, da ste obiskovali neformalna izobraževanja, ali je le-to vplivalo na izbiro poklica oziroma zaposlitev?

DA NE

8. Ali ste že kot otrok kazali kakšne znake, kaj bi želeli postati po poklicu (npr. igranje zdravnikov, kuhanje, popravljanje igrač, ...) in se vam zdi, da je pomembno vplivalo na kasnejšo izbiro poklica?

DA NE

9. Na podlagi česa ste se odločili za izbran poklic?

- a) Zaradi izkušenj.
- b) Zaradi razmer v družini.
- c) Ker so me prisilili.
- č) Ker me moje delo veseli.
- d) Drugo (dopišite kaj): _____

10. Ali vas je na poti do željenega poklica oviralo mnenje staršev/sovrstnikov/drugih?

- a) Ne.
- b) Da, (svoj odgovor utemeljite).

Hvala za sodelovanje.